

Miksi hyvinvointivaltio puretaan?

Jari Karttunen – Punaiset suvipäivät 31.7.2021

Hyvinvointivaltio uhattuna?

***Hyvinvointivaltion rappiosta on puhuttu jo vuosikymmeniä'**

***Sekä oikealla että vasemmalla tunnutaan olevan asiasta huolestuneita.**

***Kuitenkin reaktiot siihen, miten tämä hyvinvointivaltion tai modernimmin sanottuna hyvinvointiyhteiskunta voitaisiin turvata löytyy paljon ristiriitaisia näkökantoja.**

-vasemmisto= resursseja tulee kasvattaa, jotta hyvinvointivaltio toimisi

-oikeisto= hyvinvointivaltiota tulee purkaa jotta se voitaisiin säilyttää

Hyvinvointivaltio uhattuna

***Ristiriidat syntyvät oikeiston ja vasemmiston talouspoliittisten tulkintojen eroavaisuuksista**

***Myös tulkinta siitä mitä hyvinvointivaltio oikeastaan tarkoittaa ei ole tarkkaa yksimielisyyttä.**

***Esittelen seuraavaksi mitä hyvinvointivaltiolla voidaan tarkoittaa ja sitten tarkastelemme näkemyksiä joilla selitetään hyvinvointivaltion rappiota vasemmistolaisesta, oikeistolaisesta ja marxilaisesta näkökulmasta. Lopuksi pohdimme hyvinvointivaltion kohtaloa ja sen merkitystä kommunisteille.**

Mitä hyvinvointivaltiolla tarkoitetaan?

***Hyvinvointivaltio tai sosiaalivaltio on valtio, jonka kansalaisilla on korkea elintaso ja hyvin järjestetty sosiaaliturva. Oikeustieteiden näkökulmasta hyvinvointivaltiossa on keskusvallalla keskeinen rooli elintason ja toimeentulon varmistamisessa.**

***Hyvinvointivaltion tavoite on köyhyyden ja suurten sosiaalisten eriarvoisuuksien poistaminen.**

***Hyvinvointivaltio voi perustua sosiaaliliberalismiin, konservatismiin tai sosiaalidemokratiaan.**

***Se voisi myös perustua sosialismiin, mutta tällä hetkellä toiminnassa olevat mallit ovat luonteeltaan kapitalistisia.**

***socialismin tuottamia etuja simuloidaan kapitalismissa.**

***Sosialismi ja kommunismi tukevat yleensä hyvinvointivaltiota voimakkaasti. (mutta tästä kannattaa keskustella enemmän)**

***Ideologioita, jotka tukevat hyvinvointivaltiota ja markkinataloutta, ovat sosiaalidemokratia, distributismi, sosiaaliliberalismi(Keynes), sosiaalireformismi ja bismarckilainen konservatismi.**

***Konservatismiin ja liberalismiin monet muodot (kuten libertarismi) suhtautuvat hyvinvointivaltioon kriittisesti.**

***Eri ideologiat ovat tuottaneet erilaisia hyvinvointivaltiomalleja, jotka esittelen seuraavissa dioissa.**

Hyvinvointivaltiomallit: Pohjoismainen malli

Pohjoismainen malli, jossa päävastuu on valtiolla:

Pohjoismainen malli tunnetaan myös sosiaalidemokraattisena hyvinvointivaltiona, joka vallitsee muun muassa Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa. Hyvinvointivaltion etujen piiriin kuuluvat kaikki kansalaiset tasapuolisesti, ja järjestelmän painopiste on tulonsiirroissa.

***Tämä on meille tuttu hyvinvointivaltiomalli, jonka selviytymisestä olemme huolissamme.**

Hyvinvointivaltiomallit: Keskieurooppalainen

Keskieuropalainen malli, jossa päävastuu on perheillä:

***Keskieuropalainen tai konservatiivinen hyvinvointimalli on esimerkiksi Ranskan, Saksan tai Itävallan kaltainen yhteiskunta, jossa hyvinvointirakenteet on luotu ydinperheen ympärille.**

Hyvinvointivaltiomallit: anglosaksinen malli

Anglosaksinen malli, jossa päävastuu on yksilöillä:

Anglosaksinen malli tunnetaan myös liberaalina hyvinvointivaltiona. Sellainen on esimerkiksi Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Yhdysvalloissa. Yhteiskunta jakaa vähävaraiset kahtia: avustuksia ansaitseviin ja ansaitsemattomiin. Verokanta ja tulonsiirrot ovat alhaiset ja valtion sosiaalimenojen osuus bruttokansantuotteesta vähäinen. Työn merkitys ja arvostus on suuri. Järjestöt, vapaaehtoistoiminta ja hyväntekeväisyys on huomattava osa hyvinvointipalvelujen rakennetta. Yksityinen sektori osallistuu hyvinvointipalvelujen kustannuksiin työpaikkaetujen ja yksityisten sosiaalivakuutusten kautta.

Kun malleja katsotaan on melko selvää, että suomalainen kokoomusoikeisto ajaa siirtymistä pohjoismaisesta mallista anglosaksiseen malliin. Tässä valossa he kannattavat kuitenkin tietyn tyyppistä hyvinvointivaltiota. Oikeistolainen hyvinvointivaltiomalli kuitenkin tarjoaa selvästi heikomman suojan.

Hyvinvointivaltion puolustukseksi ja vastustukseksi on esitetty paljon näkökantoja, joita esittelen seuraavaksi.

Puolesta I

humanitäärinen – oikeus elämän perusasioihin on perustavanlaatuinen ihmisoikeus ja ihmisten ei pitäisi joutua kärsimään tarpeettomasti varojen puutteen takia.

demokraattinen – yhä useammat kehittyneiden valtioiden asukkaat kannattavat vaiheittaista sosiaaliturvan laajentamista osana poliittisten vaalien lupauksia.

eettinen – vastavuoroisuus on lähes universaali moraalinen periaate ja useimmat hyvinvointijärjestelmät perustuvat vastavuoroisuuteen.

altruismi – toisten auttaminen on moraalinen velvollisuus useimmissa kulttuureissa; hyväntekeväisyys ja tuki ihmisille, jotka eivät voi auttaa itseään, nähdään laajalti moraalisisina valintoina.

utilitäärinen – sama määrä rahaa tuottaa enemmän iloa köyhälle annettuna kuin rikkaalle annettuna; tällöin varallisuuden jako rikkaalta köyhälle lisää yleistä onnellisuutta yhteisössä.

uskonnollinen – useimmat maailman valtauskonnot tähdentävät yhteisöjen merkitystä enemmän kuin pelkästään henkilökohtaista menestystä. Uskonnollisiin velvollisuuksiin kuuluu hyväntekeväisyys ja solidaarisuus.

keskinäinen oma etu – monet valtiolliset järjestelmät on kehitetty vapaaehtoisvoimin keskinäisten vakuutusten pohjalta.

Puolesta II

taloudellinen – sosiaaliset ohjelmat palvelevat monia taloudellisia toimintoja, kuten kysynnän säätely ja työmarkkinoiden rakentaminen.

yhteisöllinen – sosiaaliset ohjelmat edistävät päämääriä, jotka liittyvät koulutukseen, perheeseen ja työhön.

yhteiskuntarauha – järjestelmä pitää yllä yhteiskuntarauhaa ja voi alentaa rikollisuutta, koska ihmisten ei tarvitse ajautua rikollisuuteen pysyäkseen hengissä.

markkinahäiriö – tietyissä tapauksissa yksityissektori ei saavuta sosiaalisia päämääriä tai hoida tuotantoa tehokkaasti, syinä ovat esimerkiksi monopolit, oligopolit, ulkoisvaikutukset tai epäsymmetrinen informaatio.

suuruuden ekonomia – jotkut palvelut saadaan edullisemmin kun hallitus ostaa ne "bulkkina" yleisölle, kuin jos jokainen kuluttaja ostaisi ne erikseen. Tieverkko, julkinen liikenne, vedenjakelu, palokunta, yleinen terveydenhoito ja maanpuolustus joinakin esimerkkeinä.

tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä tuo nopean luokkakierron.

luokkakierto takaa mahdollisimman suuren hyödyn saamisen väestöresursseista.

humanitaariselta kannalta kehittyneimmissä hyvinvointivaltioissa syrjäytymisen äärimmäinen muoto eli asunnottomuus harvinaista.

onnellisuuden kokeminen hyvinvointivaltioissa korkealla tasolla.

Vastaaan I

moraalittomuus – sosiaalivaltio puuttuu yksilönvapauteen, joka pakottaa yksilön subventoimaan (tukemaan) toisten kulutusta. Rahan käyttö sosiaalipalveluihin vähentää yksilöiden oikeutta antaa osan rahoistaan toisille ja on vertailukelpoinen yksityisomaisuuden takavarikoinnin kanssa (libertaarien näkemys)

perustuslaillinen omaisuudensuoja – jokaisen yksilön omaisuus on suojattu perustuslailla, ja korkean verotuksen hyvinvointivaltio loukkaa yksilön oikeutta.

ylisääntely – hyvinvointivaltio ylikuormittaa yksityisyrityksiä, mikä hidastaa talouskasvua ja luo työttömyyttä.

tehottomuus – vapaat markkinat tuottavat ja kohdentavat palvelut tehokkaammin ja vaikuttavammin kuin valtion hyvinvointiohjelmat, ja voidaan rahoittaa vähemmillä veroilla. (Friedrich Hayekin mukaan markkinamekanismi on paljon tehokkaampi ja pystyy vastaamaan suuren ihmisjoukon nimenomaisiin tarpeisiin valtiota paremmin.)

hitaus – hyvinvointivaltio ei pysty vastaamaan yhteiskunnallisiin muutoksiin nopeasti kuin toimijat vapailla markkinoilla, minkä vuoksi palvelun laatu laahaa jäljessä.

väärä motiivointi – hyvinvointivaltiolla on epätoivottuja vaikutuksia käyttäytymiseen, kuten vähentämällä motivaatiota itsestä ja muista huolehtimiseen tai työntekoon.

Vastaa II

yhteisöllisyyden väheneminen – valtion ottaessa vastuun ihmisten taloudellisesta huolenpidosta, yksityisten ei tarvitse enää huolehtia heikommassa asemassa olevista pitämällä huolta perheestä, suvusta tai lahjoittamalla rahaa hyväntekeväisyyteen tai vaikeuksissa olevien auttamiseen.

monimutkaisuus – lainsäädäntöön ja julkiseen hallintoon perustuva sosiaalijärjestelmä johtaa päällekkäiseen ja monimutkaiseen sääntelyyn, jonka hallinnointi on kallista ja jonka seurauksena voi olla kannustinloukkuja.

altruismi – koska toisten auttaminen on moraalinen velvollisuus useimmissa kulttuureissa ja maissa, voidaan sanoa, ettei sosiaalivaltiota tarvita koska moraalinen paine ajaisi yksilöt joka tapauksessa huolehtimaan vähäosaisista.

ei ratkaise köyhyysongelmaa – vastikkeettoman rahan antaminen ei ratkaise alkusyytiä, jotka ajavat ihmiset köyhyyteen.

veronmaksuhalukkuuden lasku – korkealla veroasteella ylläpidetty hyvinvointivaltio ajaa yhteiskunnan nettomaksajat välttelemään veroja tai muuttamaan alemman verotuksen maihin.

korruptio – mitä enemmän rahaa käytetään julkiseen sektoriin, sitä suurempi riski on verorahojen väärinkäyttöön.

markkinahäiriö – verorahoin tuetulla alihinnoittelulla julkinen sektori ajaa yksityiset pois markkinoilta, mikä heikentää palvelutasoa ja palvelun saatavuutta.

Marxilainen kritiikki hyvinvointivaltiolle

***Sosiaalidemokraattien ja vasemmiston hylättyä pyrkimyksensä sosialistiseen yhteiskuntaan siirtymisestä, nostettiin hyvinvointivaltio joko väliaikaiseksi tai lopulliseksi päämääräksi ja yhteiskunnallisen kamppailun keskipisteeksi.**

***Hyvinvointivaltio simuloi sosialistisen yhteiskunnan parempia puolia puuttumatta niihin ongelmiin(kapitalismi) jotka luovat tarpeen hyvinvointivaltion tukiaisiin.**

***Marx itse oli kriittinen hyvinvointivaltiota kohtaan. hän varoitti, että palkkojen korottamiseen, työolojen parantamiseen ja sosiaalivakuutuksen tarjoamiseen tähtäävät toimenpiteet olivat vain lahjuksia, jotka tekisivät väliaikaisesti työväenluokan tilanteen siedettäväksi, mikä tulisi heikentämään sosialistisen talouden saavuttamiseksi tarvittavaa vallankumouksellista tietoisuutta.**

***Siitä huolimatta Marx myös julisti, että kommunistien oli tuettava porvaristoa kaikkialla, missä se toimi vallankumouksellisena progressiivisena luokkana, koska "porvarilliset vapaudet oli ensin voitettava ja sitten kritisoidava".**

Marxilainen kritiikki hyvinvointivaltiolle

***Vaikka hyvinvointivaltion kasvattaminen on esimerkiksi Suomessa ollut työväenluokan kamppailun merkittävä päämäärä voidaan argumentoida että työläiset rakensivat itselleen kultaisen häkin.**

***Hyvinvointivaltio ei puutu yhteiskunnalliseen omistukseen tai luokkien keskinäisiin valta-asetelmiin vaikka se tasoittaaakin luokkayhteiskunnan ristiriitoja pinnallisesti.**

***Hyvinvointivaltio on yhteiskunnallinen rakenne, joka on nykyiseltään sidottu kapitalismin ylläpitämiseen. Sen olemassaolo vaatii myös tietyt edellytykset, jotka poistuvat kapitalismin etenemisen myötä.**

Miksi hyvinvointivaltio puretaan? Vasemmisto

***Nykyisin poliittinen hegemonia kuuluu oikeistolaisille.**

***2000-luvun alusta lähtien oikeistolaita poliittista ajattelua on dominoinut uusliberalismiksi kutsuttu ajattelumalli.**

***Tämä ideologia kannattaa mahdollisimman kevyttä valtiota, näkee tuloerojen tasauksen haittana jne. Valtion tehtävä on taata tietyt pohjarakenteet ja antaa ihmisten itse yrittämällä ja kekseliäisyydellään luoda vaurautta ilman toisten ihmisten turhaa auttamista.**

***Oikeisto on käyttänyt valtaansa ja pyrkinyt muokkaamaan valtion rakenteita paremmin itselleen sopivaksi.**

Miksi hyvinvointivaltio puretaan? Vasemmisto

***Julkisten palveluiden ja tukiverkkojen hajottamisen päämääränä on pakottaa ihmiset elättämään itsensä.**

***Paras keino ajaa sisään uskoa yksityiseen talouteen on heikentää julkisia palveluja niin paljon, että ihmiset eivät enää luota niihin.**

***Yleisvasemmistolaisessa tulkinnassa voidaan siis todeta, että hyvinvointivaltio hajotetaan, koska nykyinen oikeisto ei ole valmis maksamaan sen ylläpitämisestä. Syy tähän on nykyinen oikeistossa vaikuttava ideologia. Jos kapitalismi palaisi takaisin Keynesiläisyyteen ja investoisi riittävästi resursseja voitaisiin hyvinvointivaltio säilyttää.**

Miksi hyvinvointivaltio puretaan? Oikeisto

***Oikealla koetaan, että hyvinvointivaltion rakenteet ovat liian kalliit ylläpitää nykyisessä muodossaan.**

***Hyvinvointivaltion takaamat korkeat palkat ja yhteiskunnalliset tuet joilla kykenee elämään mukavasti, vaikkei tekisikään töitä haittaavat yritysten toimintaa ja näin ollen rahan tienaamista juuri näiden hyvinvointivaltio rakenteiden ylläpitämistä.**

***Globaalissa kilpailussa suomalaisen työvoiman täytyisi tehdä työnsä halvemmalla, jotta suomalainen teollisuus voisi kilpailla. Palkkoja ja siksi myös tukia on alennettava.**

Miksi hyvinvointivaltio puretaan? Oikeisto

***Oikeiston näkökulmasta se, että vasemmisto tarraa hyvinvointivaltion olennaisiin elementteihin, estää siirtymistä kilpailukykyisempään ja kevyempään malliin.**

***Oikeisto näkee, että hyvinvointiyhteiskunta .. paremminvointiyhteiskunta onnistuu vain yksityisen toiminnan ehdoilla. Tämä on ainoa malli turvat hyvinvointivaltio.**

***Oikeisto näkee viimekädessä, että hyvinvointiyhteiskunta voidaan pelastaa vain hajoittamalla hyvinvointivaltio. Nykyinen malli ei heidän mukaansa selviä sillä tulevaisuuden kapitalismi tarvitsee joustavia työmarkkinoita ja kannustavaa tukijärjestelmää.**

Rasistinen selitys

***Oikeiston keskuudessa, osin myös vasemmiston kummittelee näkemys jonka mukaan hyvinvointivaltion tuhoaja on maahanmuutto.**

***Ajatuksena on, että maahanmuutto rasittaa kohtuuttoman paljon hyvinvointivaltiota.**

Maahanmuuttajat tulevat kurjista ja köyhistä maista. Heille sosiaaliturvalla loisiminen on taloudellista loistoa.

Koska heitä tulee yhä enemmän joutuu työtätekevä keskiluokka elättämään heitä yhä enemmän ja siksi varaa ei riitä kohta mihinkään.

BONUS Miksi hyvinvointivaltio puretaan?

Ikärasistinen selitys

***Menneet sukupolvet omista itsekkäistä syistään eivät tehneet riittävästi lapsia, kun taas heidän edeltäjänsä tekivät heitä liikaa.**

***Nyt yhteiskunta vanhenee ja työikäisten kyky elättää eläkeläisten alati kasvavia massoja heikkenee.**

***Asiaa pahentaa se, että nämä eläkkeelle jäävät roikkuvat viimeiseen asti paremmissa työpaikoissa ja viroissa.**

***Jotta tämä ongelma voidaan ratkaista on työikäisten tehtävä työtä halvemmalla, jotta näiden vanhuksien alatikasvava hoidontarve voitaisiin tyydyttää.**

Miksi hyvinvointivaltio todella puretaan? Kommunistin tulkinta.

***Hyvinvointivaltio synnytettiin tuhoamaan luokkatietoisuus ja vesittämään työväenluokan vallankumous halukkuus.**

***Nykyinen kapitalistien luokka on saanut nauttia kultaisen häkin kesyttämistä työläisistä eikä muista tätä alkuperäistä syytä hyvinvointivaltion olemassa ololle.**

***Tämä avaa heidän mielessään mahdollisuuden työväenluokan tehokkaammalle hyödyntämiselle olosuhteissa, joissa hyvinvointivaltiota ei ole.**

***Tietyissä määrin Suomalaiset kapitalistit todella tarvitsevat tätä.**

***Kapitalistien välisessä kilpailussa on pakko etsiä keinoja työvoimakustannuksien alentamiseen ja tehokkuuden parantamiseen.**

***Tästä perspektiivistä ainut keino pitää esimerkiksi Suomen teollisuus kilpailukykyisenä nousevien kehitysmaiden rinnalla on heikentää täällä työväenluokan asemaa. Julma tulkinta on, että kapitalistinen toiminta Suomessa taantuu ellei hyvinvointivaltiota pureta.**

***Tilannetta pahentaa se, että kapitalistinen järjestelmä pitää sisällään voiton suhdeluvun laskutaipumuksen.**

***Voittoisalla ja hyvinvoivalla kapitalistisella järjestelmällä oli paljon mahdollisuuksia käyttää osa lisäarvosta työväenluokkansa lahjomiseen hyvinvointivaltiolla. Voitonsuhdeluvun laskiessa kasvaa tarve työväenluokan riistoasteen kasvattamiseen. Kapitalistisen hyvinvointivaltion on pakko joustaa tämän edellä.**

***Täytyy muistaa, että hyvinvointivaltio on ollut etuoikeus johon on ollut varaa ainoastaan ylikehittyneissä valtioissa. Muun maailman alikehitys on mahdollistanut oman työväenluokkamme hyvinvoinnin. Kehitysmaiden nousun myötä on melkein vääjäämätöntä, että nämä rakenteet vaarantuvat ja maailman työväenluokat alkavat jälleen muistuttamaan enemmän toisiaan.**

***Etenevä ympäristökriisi rasittaa yhä enemmän voitonsuhdelukua- sillä halpa luonto on vaatimus. Tämä täytyy paikata muilla pilareilla- halvalla työllä, rahalla ja elämällä.**

***Kapitalismi yrittää kuolontuskissaan kapitalisoida kaiken mahdollisen. Hyvinvointivaltiorakenteet kuuluvat tähän joukkoon. Yksityistämällä terveydenhuolto synnytetään joksikin aikaan paikka, joka tuottaa joillekin jotakin ennen hiipumistaan muun talouden perässä.**

Mites hyvinvointivaltio sitten?

***surullista sanoa, mutta loppupelissä oikeisto on luultavasti enemmän oikeassa kuin sosiaalidemokraatit tai vasemmisto.**

***Nykyinen kapitalismin vaihe ei enää kykene ylläpitämään hyvinvointivaltiota tavalla johon olemme tottuneet.**

***Kommunistit ovat Suomessa olleet taistelemassa hyvinvointivaltion rakentamiseksi ja sen ylläpitämiseksi. Tämä päämäärä on edelleen olemassa.**

***On kuitenkin ainakin sisäisesti syytä ymmärtää, ettei hyvinvointivaltiota kapitalismin alaisuudessa kuten menneinä vuosina on ollut, voi ylläpitää loputtomiin.**

-Enemmän ja enemmän kommunistien kannattaa mielestäni henkisesti hyväksyä, ettei hyvinvointivaltiota voi pelastaa.

-Kannattaa ehkä jopa ymmärtää, että hyvinvointivaltion poistuminen avaa jälleen kultaisen häkin ovet ja oikean yhteiskunnallisen rakenteellisen uudistamisen kohti sosialismia voi jälleen aloittaa.

-Tämä valitettavasti tarkoittaa, että työväenluokka joutunee meilläkin kokemaan paljon kurjuutta ennen kuin taisteluhalu ja kyky kasvaa riittävästi.

-Hyvinvointivaltio on edelleen hyvin pidetty ja sitä kannatetaan Suomessa laajalti.

-Sen puolustaminen julkisuudessa ja käytännössä on järkevä populistinen taktikka.

-On kuitenkin ymmärrettävä, ettei tämä taistelu johda voittoon.

-Kommunistien kannattaa kiinnittää huomio todellisen yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseen, luokkatietoisuuden kasvattamiseen myötä. Porvarivaltion on kaaduttava ja hyvinvointivaltio kaatuu/on kaaduttava luultavasti ennen sitä.